

«Πεθαίνουν» Φωκίδα και Ευρυτανία - Γερνάει επικίνδυνα η Ελλάδα

Ο πληθυσμός της Ελλάδας μεταπολεμικά αυξήθηκε κατά 3,0 εκατομμύρια (από 7,69 εκατ. το 1951, σε 10,68 εκατ. το 2021).

Η αύξηση αυτή προήλθε αποκλειστικά από την αύξηση των ατόμων ηλικίας 20 ετών και άνω, καθώς το πλήθος όσων είχαν ηλικία 0-19 ετών μειώθηκε κατά περίπου 890 χιλ., ενώ αντιθέτως τα άτομα ηλικίας 20 ετών και άνω αυξήθηκαν κατά 3,93 εκατ. (+84% σε σχέση με το 1951). Ωστόσο, ανάμεσα στο 1951 και το 2021, οι άνω των 65 ετών καθώς και οι άνω των 85 ετών αυξήθηκαν πολύ ταχύτερα από όσους είχαν ηλικία μεταξύ 20 και 64 ετών. Οι 65+ σήμερα (2,41 εκατ.) αποτελούν το 22,6% του συνολικού πληθυσμού, έναντι μόλις 7% το 1951 (520 χιλ.), ενώ οι 85+ (390 χιλ. το 2021) αποτελούν το 3,7% έναντι του 0,4% το 1951 (35 χιλ.). Η μέση και η διάμεση ηλικία του πληθυσμού της Ελλάδας αυξήθηκαν κατά 14,7 έτη η πρώτη (30,0 το 1951, 44,7 σήμερα) και κατά 19,1 η δεύτερη (26,4 το 1951, 45,7 το 2021).

Τα παραπάνω περιλαμβάνονται στο 11ο τεύχος της σειράς «Flash News» με θέμα «Ηλικιωμένοι και υπερήλικες στην Ελλάδα, οι χωρικές διαφοροποιήσεις της γήρανσης». Ειδικότερα, οι ερευνητές αναφέρουν ότι ενώ σε εθνικό επίπεδο το ποσοστό των ηλικίας 65 και άνω υπερβαίνει πλέον το 22,5%, υποκρύπτονται σημαντικές διαφορές καθώς σε μια μικρή ομάδα έξι νομών το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο του 20% και αντιθέτως, στους μισούς σχεδόν νομούς της χώρας (25 στους 51 καθώς δεν συμπεριλαμβάνεται το Άγιον Όρος) οι 65 και άνω υπερβαίνουν το 24%. Μάλιστα, σε 11 από τους νομούς αυτούς, το ειδικό βάρος των 65+ είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς υπερβαίνει το 26% (με ακραίες περιπτώσεις την Άρτα και την Ευρυτανία).

Ηπειρωτική Ελλάδα

Η γήρανση χαρακτηρίζει κυρίως την ηπειρωτική Ελλάδα με τους ορεινούς της νομούς να καταγράφουν ποσοστά σαφώς υψηλότερα του μέσου εθνικού όρου με εξαίρεση την Ξάνθη, το δίπολο Αττικής-Βοιωτίας και τον νομό Θεσσαλονίκης. Όπως αναφέρουν οι ερευνητές, η ύπαρξη μειονοτικών ομάδων (ιδιαίτερα Ρομά και Πομάκων) με πολύ νεανικούς πληθυσμούς και υψηλότερη του μέσου εθνικού όρου γονιμότητα, αιτιολογούν το χαμηλό ποσοστό των 65+ στην Ξάνθη, ενώ η «θελκτικότητα» των δύο μεγάλων μητροπολιτικών κέντρων (εσωτερική μετανάστευση των προηγούμενων δεκαετιών, εγκατάσταση σε αυτά οικονομικών μεταναστών από τις πάλαι ποτέ σοσιαλιστικές χώρες καθώς και νεοεισερχομένων μετά το 2014 αλλοδαπών) αιτιολογούν την

«ήπια γήρανση» του δίπολου Αττικής-Βοιωτίας και του νομού Θεσσαλονίκης. Σε αντίθεση με τους ηπειρωτικούς, διαπιστώνεται ότι όλοι σχεδόν οι νομοί του Αιγαίου είναι πολύ λιγότερο «γερασμένοι». Αναφέρεται, μάλιστα, ότι η ύπαρξη δομών «φιλοξενίας» μέχρι και το 2021 ανανέωσε προσωρινά τον πληθυσμό των νομών του Βορείου Αιγαίου (Χίου, Σάμου, Λέσβου) ενώ η δημογραφική δυναμικότητα του Νοτίου Αιγαίου και των τριών εκ των τεσσάρων νομών της Κρήτης (η συγκράτηση του νεανικού τους πληθυσμού και η ελαφρώς υψηλότερη γονιμότητα) επιβράδυναν σημαντικά τη «γήρανσή» τους.

Οι ερευνητές σημειώνουν επίσης, ότι μια ενδεκάδα νομών με πληθυσμό 828 χιλ. ατόμων το 2020 (7,7% του συνολικού πληθυσμού και 21,7% της επιφάνειας της χώρας) «προπορεύονται» στη γήρανση με περισσότερους από έναν στους τέσσερις κάτοικους τους να είναι 65 ετών και άνω, ενώ σε δύο από αυτούς, την Άρτα και την Ευρυτανία, 32% και 37%, αντίστοιχα, του πληθυσμού τους είναι ήδη 65 ετών και άνω, ποσοστό που είναι υψηλότερο από αυτό που αναμένεται σε εθνικό επίπεδο, μετά το 2050! Οδεύουμε επομένως, σύμφωνα με τους ερευνητές, «προς την ταχύτατη γήρανση ενός μεγάλου τμήματος της ηπειρωτικής Ελλάδας, που αν δεν ανατραπεί, θα υποθηκεύσει τις όποιες προσπάθειες της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης του χώρου αυτού».

«Υπεργηρία»

Εξετάζοντας, εξάλλου, την «υπεργηρία», το ειδικό βάρος δηλ. των 85 και άνω στον συνολικό πληθυσμό οι ερευνητές διαπιστώνουν τις αναλογικά ακόμη μεγαλύτερες αποκλίσεις από τον εθνικό μέσο όρο (3,5%) καθώς σε 7 από 51 νομούς τα ποσοστά «υπεργηρίας» το 2020 (>5%) είναι ήδη 1,5 φορά υψηλότερα από αυτά του μέσου όρου. Οι νομοί αυτοί βρίσκονται σχεδόν όλοι στο δυτικό τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας η οποία, μαζί με την ανατολική Μακεδονία καταγράφουν ιδιαίτερα

Η γήρανση χαρακτηρίζει κυρίως την ηπειρωτική Ελλάδα με τους ορεινούς της νομούς να καταγράφουν ποσοστά σαφώς υψηλότερα του μέσου εθνικού όρου με εξαίρεση την Ξάνθη, το δίπολο Αττικής-Βοιωτίας και τον νομό Θεσσαλονίκης.

υψηλά ποσοστά, σε αντίθεση με το ανατολικό ηπειρωτικό τμήμα της χώρας και τον νησιώτικο χώρο (ακραία περίπτωση τα Δωδεκάνησα, τα οποία μαζί με την Ξάνθη έχουν τα χαμηλότερα: <2%). Οι ερευνητές αναφέρονται επίσης στην άκρως προβληματική κατάσταση δύο μικρών ηπειρωτικών νομών (της Φωκίδας και της Ευρυτανίας) με τα υψηλότερα ποσοστά γήρανσης στη χώρα, νομοί που έχουν ταυτόχρονα έξι και εννέα άτομα 85 ετών και άνω, αντίστοιχα, στους 100 κατοίκους τους, ήτοι ποσοστά «υπεργηρίας» υψηλότερα ακόμη και από τα αναμενόμενα σε εθνικό επίπεδο ποσοστά (5,5- 6,0%) μετά από 30 χρόνια, δηλαδή το 2050!

Οδεύουμε έτσι, καταλήγουν οι ερευνητές, «προς έναν εκρηκτικό συνδυασμό γήρανσης και «υπεργηρίας» σε περισσότερους από έναν στους τέσσερις νομούς της Ελλάδας, γεγονός που σημαίνει ότι θα υπάρχει σε λίγα χρόνια -πολύ πριν το 2050- μια ομάδα νομών στους οποίους το 1/3 του πληθυσμού θα έχει ηλικία 65 ετών και άνω και ταυτόχρονα ένας στους τέσσερις ηλικιωμένους που ζουν εκεί θα είναι 85 ετών και άνω. Λαμβάνοντας, μάλιστα, υπόψη ότι στις μετά το 1970 γενεές παρατηρείται μείωση της γαμπλιότητας και αύξηση των διαζυγίων καθώς και του ποσοστού όσων δεν θα έχουν παιδιά, ένα διαρκώς αυξανόμενο πλήθος ηλικιωμένων θα βρεθεί μετά τα 65 του με πολύ λίγα άτομα στο στενό του οικογενειακό περιβάλλον την τελευταία περίοδο της ζωής του. Το κράτος προνοίας -και όχι η οικογένεια- θα κληθεί επομένως να καλύψει όλο και περισσότερο τις ανάγκες των ατόμων αυτών».

Ο καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Βύρων Κοτζαμάνης μιλώντας στο Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων τονίζει: «Η δημογραφική γήρανση που είχε υποτιμηθεί επί δεκαετίες, αποτελεί πλέον και στην Ελλάδα ένα από τα κυρία θέματα προβληματισμού. Στον δημόσιο διάλογο, όμως, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στις οικονομικές επιπτώσεις της αύξησης σε εθνικό επίπεδο του ποσοστού και του πλήθους των 65 ετών και άνω, ενώ ελάχιστα συζητείται η «γήρανση μέσα στη γήρανση» -η ταχύτατη δηλαδή αύξηση των 85 ετών και άνω. Τα υψηλά αυτά ποσοστά γήρανσης και «υπεργηρίας» σε μια σειρά νομών της χώρας μας δεν είναι δυνατό να μην μας προβληματίζουν και αν δεν ληφθούν έγκαιρα μέτρα θα βρεθούμε πολύ σύντομα σε μια μη αναστρέψιμη κατάσταση υποθηκεύοντας ταυτόχρονα την κοινωνική, οικονομική και εδαφική μας συνοχή».